

GRANYENA

(Sabarthès, *Di. Aude*). Al Cantal: *La Granouillère* vill. te. Capelle-en-Vézic [*-lbieyras* 1458], 2 hameaux *La Grenouillèse* (Amé, *Di. Top. Cantal*).

Granollacs, cognom que té origen diferent. *Bernat* 5 *de Granullachs* a. 1454, metge d'Anfós el Magnànim (BABL II, 13). Fr. de *Granollacs*, crec morisc, 1401 (*AlcM*; cf., supra el (3)). *Bernat de Granollacs*, astròleg autor del *Lunari*, a. 1519, i Joan *-chs* 1605 (BABL v, 18). Cervantes al final de la novella *Las Dos Don-* 10 *zellas* diu que en el seu temps el llinatge *los Granollesques* era il·lustre a Cat. (així ja en l'ed. princeps), error per *-llaques*, per infl. del tipus cast. en *-eque* (*Palomeque*, *Tembleque*, *Aranzueque*). Sens dubte llinatge oc. immigrat, de *Granouillac* (Lot) o *Granouilly* (Haute- 15 Loire) que pot venir, per dissimilació de nasals, d'un deriv. en *-ACU* del NP II. *Granonius* (Schulze), cf. Skok, § 16.

GRANYENA

(1) Poble amb mun. a Segarra, uns 300-400 hab., 7 k. al Sud de Cervera. Pron.: *granyéna* oït en el poble mateix en l'enq. de 1956. 25

MENC. ANT. 1054: R. Bg. I encomana a un grup de 12 famílies un puig «in terminio de *Grainena*», perquè el tinguin en feu i dependent del «castrum *Cervarie et Graniena*» «et per nos tenerint castrum de *Grainena*» (Font Rius, *C. d. p.*, § 25, lin. 10, 25, 30 26); més, a les pp. 693 i 707; fou comanda de l'Hospital.

(2) GRANYANELLA, poble (i avui mun.) 4 k. al N. de Granyena, del qual es degué desglossar com a lloc menor, en diminutiu (a la manera de *Agramun-* 35 *tell* de *Agramunt*, *Gironella* de *Girona* etc.).

MENC. ANT. 1230: Brng. de Cervera atorga carta de franquesa als homes de *Granellella* (Font Rius, *C. d. p.*, § 254, pp. 362.2, 15, 11).

Creu que venia també de (1) un «*Gerallus Grane-* 40 *na*» que atorga el castell de Milmanda [prop de Poble] a Arnau de Montpaó l'a. 1142 (Font, *C. d. p.*, § 72) i Ramon de *Grenana* (infra).

Deuen ser noms succedanis de (1): el (3) i el (4), de zones reconquistades posteriorment. 45

(3) GRANYENA de les *Garrigues*, poble amb mun., 25 k. al Sud de Lleida. Oït *granyéna* en enq. de 1936.

(4) Quatre llocs contigus, antics, a la Tinença de Benifassà, d'on tinc notícia que els donà a poblar l'abat de Benifassà l'a. 1261, anomenats «*Granyena* de 50 *El Alber*», «*G. de Belloc*», «*G. de Bellestar*», «*G. de Melgraner*» (Font Rius, *C. d. p.*, § 310).

ETIM. De GRANIANA (VILLA G.) (E.T.C. I, 276, 277), derivat del NP GRANIUS, que no hi ha raó sòlida per dubtar que sigui d'origen llatí: registrat per Schulze (274a) i aquest i *Granonius* estudiats per Schulze a la p. 480; també Holder i Arbois de Jub, § 247. Cf. *Granilla* C.I.L. x; i molts NLL derivats de GRANIUS en *-ACUM* (*Greignac*, *Grigny* etc.) en el Sud de França aplegats per Skok, § 157. 60

En el nostre *Granyena* es va produir el canvi de la A en *é* per la imela aràbiga (tal com en els nombrosos *Sariñena*, *Cariñena* etc. d'Aragó), i els nombrosíssims noms valencians en *-en(t)*. Hi ha en el nostre alguna dada en *-ana*, encara sense imela: Raimunda de *Grenana* muller de Guillem d'Anglesola, a. 1212, aprova una carta de franquesa concedida a Vilanova de la Barca pel Mestre dels Templers de Corbins (Font R. o. c., § 236). És infundat el sufix pre-romà *-ENA* que admetia Mz.Pi. (*Top. Prerr.*, § 132) seguit per *AlcM*. Un altre NL en *-ANUM* derivat de GRANIUS amb imela: *Granyén*, poble aragonès del p. jud. de Sariñena.

Grassantul, V. *Creixenturri*

GRASSOT, *Camp del ~*

Vell suburbi barceloní. Sembla de *grassot* 'clapa de 20 sembrat espès' (*DECat* IV, 621a60), si bé alguns deien «d'en Grassot». J. F. C.

Gratallops, V. *Cantallops*

Gràtines, V. *Grats*

GRATS

Collada en els Pirineus ripollesos, al pas de la qual hi havia un castell, i l'antiga «quadra» i mas del mateix nom, avui desapareguts.

PRON.: *gràts* («passar per *gràts*», «pujar per *gràts*», oït a Aüira i en la clotada mateixa, 15-vi-1932); de nou 1935 a les enq. de Campelles i del Baell (VII, 197- 200; VIII, 1-5).

Veg. bona foto de la collada en CATorras, *Pir. Cat.* IV (Ripollès), ed. 1921, pp. 158-9. Segons l'itin. des dels Banys de Ribes a Mogrony: a 1 h. des dels Banys «va quedant al fons .esq., la clotada d'*Estègat*, a la dr. s'aixequen dretes cingleres; 1 h. 05 [1h25 abans d'arribar a Mogrony]: Collada de *Grats*, 1280 alt., ober-ta de NO. a SE., van les aigües d'un costat al Freser i de l'altre al Merdàs son afl.; per la fondalada de *Grats* --- se va costejant un seguit de clotades, domi- 45 nant-se la casa de *Grats* [jo ja no hi vaig veure casa ni ruïnes] --- 1h30 Coll entre les vessants de *Grats* y de La Pardinella, quals aigües se reuneixen al fons --- cingleres de les Gàbies sobre *Monagals*, y de La Pardinella; s'atravessa el torrent de *Monagals* ---» (igual en l'ed. 1932, *Guia de la vall de Ribes*, p. 244).

Descripció orogràfica semblant en Botet Sisó, *GGC*, *Gir.*, p. 49. És en el límit entre els te. de Campdevà-nol, Campelles i Gombren.

MENCIONS ANT. 899-904, en un reconeixement judicial («*mallum*»), presidit pel comte Miró de Besalú es reconeix a l'abadessa de St. Joan terres a *Estègat* (= *Estègal* que acabem de veure immediatament a Grats): «--- valle Petrariense [V. de Ribes] in villa q. dicitur *Stegale*, infronat --- I parte in flumen *Fe-* 60 *brere*, II in terra de *Wadamiro*, III in jugo [jou, co-